

Progr@m Wiedza i umiejętności = kompetencje

webinarium pn.

**Przeprowadzenie samooceny posiadanych
rozwiązań sygnalizacyjnych w kontekście
planowanego wdrożenia dyrektywy o
ochronie sygnalistów**

Maciej Wnuk, 17 maja 2022 r.

Powitanie

Prezentacja wykładowcy

Zapraszam do pytań w trakcie

Plan webinaru

1. Wymagania dyrektywy o ochronie sygnalistów i projektu ustawy dotyczące jednostek sektora publicznego
2. Warsztaty – przeprowadzenie samooceny posiadanych rozwiązań sygnalizacyjnych
3. Omówienie wyników
4. Dyskusja

Sygnaliści

Sygnalista - osoba, która działając w **dobrej wierze**, zgłasza lub ujawnia informacje o nieprawidłowościach godzących w **interes publiczny** lub **interes pracodawcy**, a zachodzących w miejscu pracy

Systemy prawne krajów rozwiniętych:

- **ochrona** sygnalistów przed odwetem
- (niektóre, np. USA) **wynagradzanie** sygnalistów

Polska:

- **ochrona** ustawowa głównie w sektorze finansowym

Dyrektywa 2019/1937

w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii

Termin wdrożenia – 17 grudnia 2021 r.

Stan prac legislacyjnych

Został opublikowany drugi **projekt ustawy**
o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa
z dnia 6 kwietnia 2022 r.

Trwa kolejny etap konsultacji.

Przepisy projektu

Podstawowe wymagania dyrektywy 2019/1937 i projektu ustawy z 6 kwietnia 2022 r.

Ochrona sygnalisty – 4 warunki

1. Zgłoszenie dotyczy **dziedzin objętych dyrektywą** w zakresie przepisów unijnych, m.in.:
 - **zamówienia** publiczne; usługi finansowe, zapobieganie praniu pieniędzy; zdrowie publiczne; dobrostan zwierząt;
 - **bezpieczeństwo** produktów, żywności, transportu, systemów informacyjnych;
 - **ochrona** środowiska, radiologiczna, konsumentów, prywatności, danych osobowych,
 - ochrona **interesów finansowych UE** (np. funduszy europejskich, poboru cła, VAT),
 - ochrona **rynku wewnętrznego** Unii (np. konkurencja, pomoc publiczna, ulgi w CIT)

Zakres dziedzinowy w projekcie:

Obowiązkowo:

- te same dziedziny co w dyrektywie, także do przepisów prawa polskiego +
- ochrona interesów Skarbu Państwa

Dobrowolnie:

- **podmioty mogą rozszerzyć na regulacje wewnętrzne i standardy etyczne** (tylko dla kanałów wewnętrznych)

Uwaga: nie ma już rozszerzenia na „inne przepisy prawa” powszechnie obowiązującego
– ale można te przepisy dodać w regulacjach wewnętrznych.

Ochrona sygnalisty – 4 warunki

2. Zgłoszenia dotyczą naruszeń w kontekście związanym z **pracą**. Szerokie rozumienie:

- pracownicy, także byli i kandydaci,
- zleceniobiorcy, przedsiębiorcy
- stażyści, wolontariusze, praktykanci,
- pracownicy wykonawców, podwykonawców, dostawców
- członkowie RN, komisji rewizyjnych, akcjonariusze, udziałowcy
- żołnierze, funkcjonariusze służb mundurowych.

Podobnie

Uściślenie
ustawowe

Nie ma – klientów zewnętrznych, interesantów, stron, mieszkańców, konsumentów...

Ochrona sygnalisty – 4 warunki

3. Uzasadnione podstawy, że informacje są prawdziwe

(nawet, jeżeli się nie potwierdzą)

+ że chodzi o informację o „naruszeniu prawa”

4. Zgodnie z procedurą:

- kanałem wewnętrznym,
- zewnętrznym (właściwy organ krajowy lub UE),
- ujawnienie publiczne.

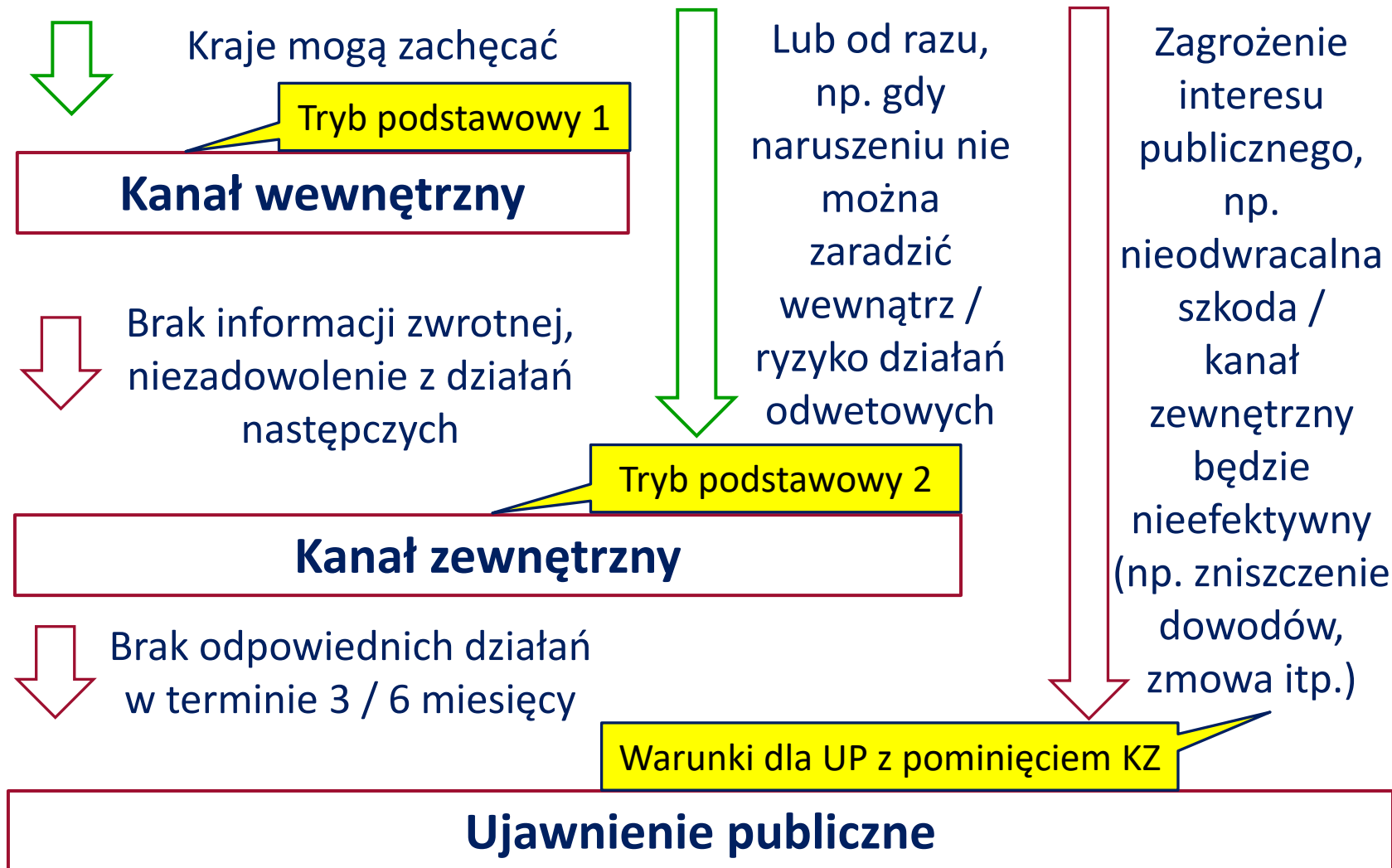
Tylko dziedziny
obowiązkowe

Tylko dziedziny
obowiązkowe

Kanały zewnętrzne:

- RPO i organy publiczne, tj:
 - organy adm rządowej i państwowej
 - organy wykonawcze JST,
 - RIO, Szef SG WP, KG SP, UKNF

Trzy procedury zgłaszania

- ochrona przed **działaniami odwetowymi** w miejscu pracy (15+ przykładów w dyrektywie: m.in. zwolnienie, zawieszenie, wstrzymanie szkoleń, skierowane na badania lekarskie, negatywna ocena, mobbing, umieszczenie na czarnej liście),

- **wsparcie** właściwych organów,

RPO

- ochrona w postępowaniach sądowych, dyscyplinarnych itp.

chyba że podmiot udowodni, że kierował się **obiektywnymi i należycie uzasadnionymi** powodami

- spór np. w sądzie pracy – **ciężar dowodu na pracodawcy**

sygnalista może wystąpić o umorzenie

- **umorzenie** postępowań o zniesławienie, naruszenie tajemnicy, praw autorskich itp.

Tak samo

Z ochrony **takiej jak sygnalista** korzystają:

- osoby **pomagające** w dokonaniu zgłoszenia,
 - merytorycznie, technicznie itp.,
- osoby **fizyczne** powiązane z sygnalistami
 - np. krewni i współpracownicy,
- osoby **prawne** powiązane z sygnalistami w kontekście związanym z **pracą**
 - np. będące **własnością** sygnalisty, będące **pracodawcą** lub **zleceniodawcą** sygnalisty

Ochrona osób,

których dotyczy zgłoszenie

- domniemanie niewinności,
- prawo do obrony, w tym do wysłuchania i dostępu do akt,
- ochrona tożsamości w toku postępowania.

Tylko pkt 3

Zgłoszenia anonimowe

- Projekt **nie przewiduje** rozpatrywania zgłoszeń anonimowych,
- ...ale nie ma nic o weryfikacji danych
- Zgłaszający powinien podać „adres do kontaktu” – korespondencyjny lub e-mail,
- ... ale bez adresu – też rozpatrujemy

- prawo krajowe rozstrzygnie, czy nadawać bieg
- ujawniony sygnalista anonimowy także podlega ochronie, jeśli spełnia 4 warunki

Tak samo

Kanały - sektor publiczny

Wewnętrzne kanały dokonywania zgłoszeń:

- **wszystkie** podmioty publiczne
- także będące **własnością** lub **pod kontrolą** podmiotów publicznych, np. SSP i spółki komunalne
- *ustawa: może zwolnić < 50 pracowników /lub/ gminy < 10 000 mieszkańców,* dobrowolność
- obsługa kanału: **wewnętrzna** (osoba, komórka) lub przez **osobę trzecią** umowa
- *ustawa: ew. wspólne kanały dla kilku gmin lub obsługiwane przez związek gmin*

Opcja: wspólne kanały dla urzędów / jednostek organizacyjnych gminy lub kilku gmin

Procedury zgłoszeń i działań następnych

- **Bezpieczne** kanały zgłoszeń wewnętrznych (w tym ochrona tożsamości sygnalisty i osoby, której dotyczy zgłoszenie, ochrona przed nieuprawnionym dostępem)
- **Potwierdzenie** przyjęcia zgłoszenia – 7 dni
- Wyznaczenie **bezstronnej** osoby lub komórki organizacyjnej do prowadzenia **działań następnych**
- Działania następne - podejmowane z **należyłą starannością**
- Informacja **zwrotna** o wynikach – do 3 miesięcy
- Zapewnienie informacji o **kanałach zewnętrznych**

Rejestr zgłoszeń

- Zapewniający **ochronę tożsamości** sygnalisty i osoby której dotyczy zgłoszenie

Dostęp tylko osób upoważnionych pisemnie

Dobre praktyki

- **Zabezpieczanie** przed usunięciem rejestru, manipulacją zapisami
- **Zabezpieczenie** przed nieuprawnionym dostępem do danych
- Nie wystarczy tabela w wordzie / excelu

Działania następne

- **Cel:** ocena prawdziwości zarzutów + cd.
- Wyznaczenie **bezstronnej** osoby / komórki do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego – *uwaga na konflikt interesów,*
- Wyjaśnienie sprawy z **należyłą starannością** – *ważna jakość procedury: dokumentowanie, ochrona tożsamości sygnalisty, uprawnienia*
- Działania **po ustaleniu stanu faktycznego:** wachlarz, w zależności od ustaleń: od zamknięcia procedury po wniesienie oskarżenia

Procedura wewnętrzna (projekt)

- Skonsultowana ze ZZ / osobami świadczącymi pracę
- Kto **przyjmuje** zgłoszenia (osoba / wewnętrzna jedn. org. / podmiot zewnętrzny) + **kanały** zgłoszeniowe
- Kto prowadzi **działania następne** (osoba / wew. j.o.) + wymóg **bezstronności** + obowiązek ich **podjęcia**
- Obowiązki informacyjne wobec sygnalisty (7d / 3m)

Ewentualnie także:

- wskazanie **przyjmowania** naruszeń regulacji wewnętrznych i standardów etycznych
- wskazanie czynników **ryzyka**
- określenie **systemu zachęt** do korzystania z kan. wew.
- informacje o **kanałach zewnętrznych**

Kanały sygnalizacyjne

Dyrektywa- minimum:

1. Ustne:

- telefoniczne lub inne na odległość, (nagrywane lub nie)
- spotkanie (na żądanie)

2. Pisemne.

Tak samo.
**Listę kanałów
określi procedura
wewnętrzna**

***Doświadczenie: najlepszą ochronę zapewniają
bezpieczne systemy informatyczne umożliwiające
anonimowe zgłaszanie naruszeń przez internet i
dwustronną komunikację***

Komisja Europejska

EUROPEJSKI URZĄD DS. ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH

[Strona główna](#) | [Kwestionariusz](#) | [Logowanie](#)

OLAF może badać zarzuty dotyczące:

- nadużyć lub innych poważnych nieprawidłowości mających potencjalnie negatywne skutki dla środków finansowych UE, takich jak dochody, wydatki albo aktywa posiadane przez instytucje UE
- poważnych uchybień popełnionych przez członka lub pracownika instytucji i organów UE.

Jeżeli chcesz, by OLAF zajął się daną sprawą, najlepiej będzie, jeśli będziesz pozostawał w stałym kontakcie z odpowiedzialnym urzędnikiem śledczym. Następnie zostaniesz poproszony o przedstawienie możliwych do sprawdzenia dowodów.

Zgłaszanie nadużycia:

Aby zgłosić nowy zarzut, kliknij na przycisk „Kwestionariusz”.

Jeśli już wypełniłeś kwestionariusz i sprawą zajął się urzędnik śledczy, z którym pozostajesz w kontakcie, możesz uzyskać dostęp do swoich wiadomości, klikając na przycisk „Zaloguj”.

[Kwestionariusz](#)[Logowanie](#)

OLAF oferuje m.in. system bezpiecznego, anonimowego zgłaszania nadużyć online

https://fns.olaf.europa.eu/main_pl.htm

4 warianty wdrożenia

Wariant	1	2	3	4
Dziedziny prawne z dyrektywy / ustawy (minimum)	X	X	X	X
Wszystkie przepisy prawa		X	X	X
Regulacje wewnętrzne		X	X	X
Standardy etyczne		X	X	X
Zgłoszenia anonimowe			X	X
Zgłoszenia od nie-sygnalistów			X	X
Zgłoszenia pomysłów, pytań itp.				X
Kanał prowadzi podmiot zewnętrzny (opcja)	X	X	X	X

Opiera się na **zaufaniu**

do tego, że

- sygnalista podlega **ochronie**,
- sygnały są **rzetelnie** wyjaśniane, a konsekwencje wyciągane.

Brak zaufania =

- ⇒ skargi / anonimy „do wszystkich świętych”,
- ⇒ zgłoszenia zewnętrzne, ujawnienia publiczne.

Przeprowadzenie samooceny
posiadanych rozwiązań sygnalizacyjnych
w oparciu o formularz samooceny

Wdrożenie dyrektywy

- Warto potraktować jako **szansę**
- Nie czekać na **ostatnią chwilę**
- Wdrożyć jako część **szerszego programu** zgodności lub antykorupcyjnego (system **wczesnego ostrzegania**)
- System sygnalizacyjny rozszerzyć na **komunikacyjny**

Dziękuję za uwagę!

Sesja pytań i odpowiedzi

Zapraszam do kontaktu:

szkolenia@maciejwnuk.pl

<https://maciejwnuk.pl/>

<https://www.linkedin.com/in/maciej-wnuk/>